

А.І. ЯКОВЛЄВ, д.е.н., проф., НТУ «ХПІ», Харків
О.О. ЛІТКЕВИЧ, магістрант, НТУ «ХПІ», Харків

РОЛЬ АМОРТИЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Розглянуто амортизацію як фактор, що впливає на фінансовий результат підприємства і як одне з найважливіших джерел фінансування оновлення основних засобів в умовах дії нового податкового законодавства України.

A depreciation as a factor affecting the financial results and as one of the major sources of financing of new capital assets in the conditions of new tax legislation of Ukraine.

Ключові слова: амортизація, амортизаційні відрахування, метод нарахування амортизації, Податковий кодекс України.

Вступ. Державні підприємства й організації, а також засновані на колективній формі власності забезпечують капітальні вкладення власними, залученими і позиковими джерелами фінансових ресурсів. При цьому власні джерела фінансування капітальних вкладень підприємств складаються з внесків засновників (при створенні колективних підприємств), прибутку амортизаційних відрахувань й інших джерел. Амортизаційні відрахування є основним власним джерелом фінансування простого відтворення основних фондів підприємств [1, с. 240].

Постановка задачі. Метою роботи є оцінка впливу амортизації на фінансовий результат підприємства, дослідження амортизації як важливого інструменту регулювання інвестиційної діяльності; аналіз змін у Податковому кодексі України (що набув чинність 1 січня 2011 року) і визначення їх впливу на загальні тенденції амортизаційної політики вітчизняних підприємств.

Методологія. Амортизація являє собою складний економічний механізм, який забезпечує поступове перенесення вартості основних засобів на створювану продукцію у відповідності з рівнем зносу з метою нагромадження коштів для їх відтворення.

Прийнята на підприємстві амортизаційна політика істотно впливає на фінансовий результат діяльності підприємства. У зв'язку з тим, що основні засоби беруть участь у діяльності підприємства, їх амортизація позначається на результатах цієї діяльності. Нархована амортизація через ряд бухгалтерських записів відноситься на зменшення фінансового результату. Таким чином, вибір методу амортизації позначається не тільки на щорічній величині амортизаційних

відрахувань, а й впливає на величину фінансового результату (тим сильніше, чим вище частка амортизації в загальній масі витрат) [2].

При нарахуванні амортизації основних фондів можна застосовувати 5 методів: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий. Метод амортизації обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигод від його використання [3, п. 28].

Вибрані методи нарахування амортизаційних відрахувань повинні:

- сприяти реалізації економічної та науково-технічної стратегії підприємства;
- мінімізувати базу оподаткування з податку на прибуток, податку на майно підприємства;
- бути простими, а витрати на облік мінімальними.

Необхідність оновлення основних виробничих засобів за ринкових відносин визначається передовсім конкуренцією товаровиробників. Саме конкуренція спонукує підприємства здійснювати прискорене списання основних виробничих засобів з метою нагромадження фінансових ресурсів для наступного вкладання коштів у придбання більш прогресивного устаткування, впровадження нових технологій та іншого поліпшення основних виробничих засобів [4, с. 257]. Таким чином, здійснюється інтенсивне відтворення. Внаслідок чого, амортизація набуває власних форм існування та руху і перестає бути виявленням фізичного зносу основного капіталу, відбувається розмежування між амортизаційним фондом та чистим доходом, фондами відшкодування та нагромадження. Таким чином, розширюється і стає більш стійкою фінансова база інвестування. Амортизація перетворюється у важливий інструмент регулювання інвестиційної діяльності підприємств. Тому лібералізація амортизаційної політики набуває суттєвого значення в активізації інвестиційної діяльності в оновлення основних засобів.

З 1 січня 2011 р. в Україні діють стимули для поліпшення інноваційно-інвестиційного розвитку, зокрема Податковим кодексом передбачається зменшення ставок основних податків, прискорена амортизація направлення частини прибутку на енергозбереження та модернізацію інноваційних процесів. Про це на засіданні Кабінету міністрів України повідомив прем'єр-міністр Микола Азаров [5].

У новому Податковому кодексі повністю змінився підхід до методики нарахування амортизації, виходячи з мінімально допустимих термінів амортизації основних фондів і інших необоротних активів (наведено класифікацію по 16 групам). Термін використання основних фондів затверджується наказом по підприємству, проте не може бути менше мінімально встановлених термінів. Нарахування амортизації призупиняється на період виводу об'єкта з експлуатації (для реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших

причин на підставі документів, які свідчать про виведення таких основних засобів з експлуатації) [6].

Результати дослідження. Результатом аналізу нового Податкового кодексу України в контексті сучасних тенденцій амортизаційної політики підприємств є структуризація окремих статей з метою наочного відображення зв'язку між групами основних засобів і методами нарахування амортизації. В табл. 1 перераховано групи основних засобів і відповідні до них методи нарахування амортизації.

Таблиця 1 – Групи основних засобів і методи нарахування амортизації

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, рік	Метод нарахування амортизації
група 1 – земельні ділянки	–	(Не нараховується)
група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15	[Прямолінійний]
група 3 – будівлі,	20	[Прямолінійний]
споруди,	15	
передавальні пристрої	10	
група 4 – машини та обладнання	5	(Прискореного зменшення залишкової вартості)
з них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень	2	
група 5 – транспортні засоби	5	(Прискореного зменшення залишкової вартості)
група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4	[Прямолінійний], [Кумулятивний]
група 7 – тварини	6	[Виробничий]
група 8 – багаторічні насадження	10	[Зменшення залишкової вартості], [Кумулятивний]
група 9 – інші основні засоби	12	(Прямолінійний), (виробничий)
група 10 – бібліотечні фонди	–	(*)
група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи	–	(*)
група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди	5	(Прямолінійний), (виробничий)
група 13 – природні ресурси	–	(Не нараховується)
група 14 – інвентарна тара	6	(Прямолінійний), (виробничий)
група 15 – предмети прокату	5	(Прямолінійний), (Виробничий)
група 16 – довгострокові біологічні активи	7	[Виробничий]
(…) – згідно Податкового кодексу		

[...] – рекомендовано

(*) – амортизація може нараховуватися за рішенням платника податків у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 відсотків його вартості, яка амортизується, та решта 50 відсотків вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом або в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 відсотків його вартості.

Висновки. Амортизація – це стаття витрат при розрахунку податкового прибутку, за якою практично в усьому світі формуються податкові різниці. У відповідності до Податкового кодексу суб'єктам дозволено обирати будь-який з п'яти методів нарахування амортизації, три з яких є прискореними. Перевага прискорених методів амортизації в тому, що вони, з одного боку, сприяють інноваційному процесу на підприємстві, тобто отриманню можливості швидше оновлювати основні засоби, а з іншого, – дають можливість зниження суми податку на прибуток, що сплачується підприємством на основі зменшення розміру прибутку від звичайної діяльності до її оподаткування. Таким чином, зміни податкового законодавства України в сфері нарахування амортизації направлені на поживавлення інноваційної діяльності підприємств, що є необхідною умовою для подальшої інтеграції України в європейське середовище. У той же час, на сьогодні, коли у зв'язку з нестачею коштів, амортизаційні накопичення суб'єкти підприємництва переважно використовують на поточні потреби, впровадження прискореної амортизації в економіці України є передчасним.

Список літератури: 1. *Філімоненков О.С.* Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О.С. Філімоненков – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: МАУП, 2004. – 328с. 2. *Педан Ю.М.* Влияние амортизации на финансовые результаты предприятия. [Электронный ресурс] Режим доступа – http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2009_2/Magazine_02_09_st35_pp65-67.pdf 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 27.04.2000 р. №92. 4. *Поддєрьогін А.М.* Фінанси підприємств: Підручник. /А.М. Поддєрьогін. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 460 с. 5. <http://www.radioera.com.ua/eranews/?idArticle=28095> 6. Податковий кодекс України від 23.12.2010. Подано до редакції 21.02.2011